

SV. EDITA STEINOVÁ

Když papež jmenoval Editu Steinovou spolupatronkou Evropy, šlo mu mimo jiné o „plné pochopení Božího záměru s ženou.“

Svěťice Edita Steinová však svou symbolickou silou neslovuje pouze ženy („žádná žena není přece jen žena“), nýbrž přináší poselství evropským mužům i ženám. Jan Pavel II. říká: *„Během svého života prošla nejen různými zeměmi Evropy, ale svým životem myslitelky, mystičky a mučednice vystavěla most, který se klene od jejího židovského původu k přilnutí ke Kristu ... Stala se obrazem lidského putování kulturou a náboženstvím, jež ztělesňuje hluboké jádro tragédie a naděje evropského kontinentu.“*

Edita Steinová je moderní a zároveň neobyčejná evropská svěťice. Je první svatou židovkou po obou rodičích od dob apoštolů. Objevila znovu své židovské kořeny a porozuměla jim z nového, vykoupeneého hlediska, při vší bolesti, kterou přitom způsobila své matce křtem.

Edita je intelektuálka; dokázala propojit rozum a víru, racionální myšlení a duchovní intuici. Papež u ní vyzdvihuje »muka hledání« Spíše bychom u ní předpokládali „život zaměřený na pouhý »racionalismus« než na cestu svatosti.“

Byla zaměstnanou ženou, která žila své křesťanství dvanáct let jako učitelka, docentka a žádaná lektorka, než realizovala své přání žít řeholním životem a odešla na devět let do karmelitánského kláštera.

V životě Edity Steinové můžeme nalézt několik funkcí mostu, které nám mohou pomoci přestát a plodně využít napětí, v němž se nachází dnešní moderní respektive postmoderní křesťan.

Papež v roce 2003 říká, že Evropa se především »unavila« a trpí »zatměním naděje«. Poselství vzkříšeného, živého Ježíše Krista, našeho Vykupitele, sice v Evropě žije, ale neproniká do srdcí. Je zapotřebí obnovy životní síly, aby byla překonána zahálčivost, která

kráčí ruku v ruce s materialismem a prakticky žitým ateismem. Úkolem dneška je „přejít od víry opírající se o společenské zvyklosti ... k osobní a dospělé víře“ - pomoci nám může sv. Edita Stein.

Kritériem současné Evropy je orientace na úspěch; naše společnost se dokonce domnívá, že má jakýsi »právní nárok na existenci bez krizí«. Život Edity Steinové z hlediska kategorie úspěšnosti, je naopak pohyb ve vlnách se vzestupy a pády.

Narodila se roku 1891 ve Vratislavi do židovské rodiny, která se považovala za pruské patrioty; Edita Steinová byla nejmladší z jedenácti sourozenců, z nichž sedm zůstalo naživu. Vyrostla s matkou v tradičním židovském duchu; otec předčasně zemřel. Byla velmi ctizádostivá a šla do školy o rok dříve, než je obvyklé.

V patnácti letech se odnaučila modlit, protože chtěla být »rozumná«. Po studiu a plynulém akademickém vzestupu následoval sestup: čtyři její pokusy o habilitaci byly odmítnuty: dvakrát na základě toho, že byla ženou, dvakrát bylo důvodem její židovství. Dva přátelské vztahy s filozofy, které mohly v obou případech přerůst ve vztahy milostné, zůstaly neopětovány. Směřovala do krizového období, v němž se zabývala i myšlenkami na sebevraždu. *„Stále více a více jsem se propracovávala do skutečného zoufalství. Bylo to poprvé v mém životě, kdy jsem stála před něčím, co jsem nedokázala zdolat svou vůlí. ... Nemohla jsem už ani přejít ulici bez toho, abych si přála, aby mě přejel nějaký vůz.“*

Tato krize se stává novou šancí. Edita nachází cestu k živému křesťanství a 1.1. 1922 přijímá křest (kmotrou je jí filozofka Hedwig Conrad-Martiusová). Edita je pak z ústraní v katolické škole znovu povolána na veřejnost - začíná její vzestup: přednáší a poté se stává docentkou pedagogiky v Münsteru. To je však rok 1933 a počátek vlastního důsledného sestupu. V očích společnosti orientované na úspěch - její pád: vstupuje do kláštera a její cesta vede až ke zničení: 9. srpna 1942 je usmrcena v plynové komoře v Osvětimi.

Tu však přichází její neobyčejný - náš rozum přesahující - strmý »vzestup« v síle kříže: její život a smrt se stávají vzorem, respektive symbolem schopnosti zmrtvýchvstání křesťanů. Již v roce 1948 vychází o životě Edity Steinové kniha od její novicmistrové. Roku 1962 se zásluhou »Spolku katolických učitelek« a karmelitánek rozbíhá proces blahořečení. Roku 1998 byla pak Edita Steinová v Římě svatořečena a v roce 1999 prohlášena za spolupatronku Evropy.

Prostřednictvím osobnosti Edity Steinové máme možnost objevit důležitou oblast - setkávání různých náboženství: je to velmi závažný projekt pro Evropu a postmoderní společnost, který není bez konfliktů. Můžeme sv. Editu prosit a ctít jako světici, která nás smíří s našimi »staršími bratry«, židy (srov. podobenství o olivě a větvích z plané olivy, Řím 11,17-24). Papež označil Editu Steinovou při svatořečení zároveň jako »dceru Izraele a dceru Karmelu«.

Ve své stati z roku 1936 *Modlitba církve'* poukazuje Edita na židovské kořeny křesťanské liturgie. Je si vědoma křesťanské sounáležitosti se židovstvím a své těsné etnické příbuznosti s Ježíšem, ale také blízkosti k jeho kříži, což ji vede k tomu, že přijímá řádové jméno Terezie Benedikta od Kříže: „*Pod křížem jsem porozuměla údělu Božího lidu, který se už tehdy začal ohlašovat.*“

V této souvislosti se objevují pokusy vyčítat papeži Piu XII. jeho mlčení. Víme, čeho se obával. Po veřejném prohlášení nizozemských biskupů v červenci roku 1942 reagovalo gestapo odplatou odtransportování 40 000 katolíků židovského původu do koncentračních táborů, což postihlo také Editu Steinovou a její sestru Rosu, která žila rovněž v karmelitánském klášteře Echt. Pius XII. na to reagoval: můj protest je mnohem ostřejší; pokud dopis biskupů stál 40 000 lidských životů, stál by můj dopis snad 200 000. Za to nesmím převzít odpovědnost. Bude lepší, když budu na veřejnosti mlčet a dělat pro tyto ubohé lidi všechno v tichosti jako dosud. A text spálil.

Na příkladu Edity Steinové je vidět, že Bůh nás křesťany neochraňuje před utrpením, ale v utrpení. Ona sama napsala: „*Dospět utrpením a křížem ke vzkříšení, to je cesta syna Božího. Dospět se synem Člověka utrpením a smrtí ke slávě vzkříšení, to je cesta pro každého z nás, pro celé lidstvo.*“

Vnější nezávislost Edity Steinové (jako člověka a jako ženy) se stále více proměňovala ve svobodu, kterou nacházela ve vazbě na společenství křesťanů. V Kristově duchu se muž a žena pozvedají nad přirozené hranice pohlaví: „Proto spatřujeme u svatých mužů ženskou něžnost a dobrotu a vskutku mateřskou starost o duše, které jim jsou svěřeny, u svatých žen zase mužskou statečnost, pevnost a rozhodnost. Prerůstání přirozených hranic, což je nejvyšší působení milosti, nelze však nikdy dosáhnout svévolným bojem proti přírodě a popíráním přirozených hranic, nýbrž pokorným podřízením se pořádkům daným Bohem.“

Evropský duchovní postoj panující mezi intelektuály je charakteristický skeptickým a také nihilistickým pluralismem. Dochází k pokusu „o prosazení antropologie bez Boha a bez Krista.“

Edita Steinová postupuje opačně: od »ateistického proudu«, jímž se nechala strhnout během studia, přes cestu rozumu a náboženských zážitků a otřesů až po víru uprostřed společenství Ježíšových následovníků.

V postmoderní době je třeba nově objevit Ducha svatého, tohoto velkého neznámého uvnitř Boží Trojice. Jedna freiburská katolička radila Editě, aby se při svém hledání pravdy modlila k Duchu svatému, a dokázala tak jako »hledající« sama proniknout od »**vědění o víře**« k **víře**. Edita Steinová může proto být mostem mezi »ještě nevěřícími« a věřícími, protože ona v sobě pomocí Ducha svatého a svědčících přátel překonala nevěru.

